

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه (چاپ اول)
۲۲	دیباچه
۲۸	پیشگفتار مؤلفین
۳۰	مقدمه قانون اساسی

فصل اول - اصول کلی (اصول ۱ تا ۱۴)

۳۹	اصل اول - حکومت ایران
۵۰	اصل دوم - جمهوری اسلامی ایران
۵۳	اصل سوم - وظایف دولت جمهوری اسلامی ایران
۷۴	اصل چهارم - لزوم تطبیق کلیه قوانین و مقررات با موازین اسلامی
۷۸	اصل پنجم - ولایت فقیه
۸۰	اصل ششم - نقش آراء عمومی در اداره امور کشور
۸۲	اصل هفتم - شوراها به عنوان ارکان تصمیم‌گیری و اداره امور کشور
۸۴	اصل هشتم - امر به معروف و نهی از منکر
۸۶	اصل نهم - تفکیک‌ناپذیری آزادی، استقلال، وحدت و تمامیت ارضی کشور
۹۱	اصل دهم - خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی
۹۲	اصل یازدهم - امت واحد اسلامی
۹۳	اصل دوازدهم - دین و مذهب رسمی ایران
۹۶	اصل سیزدهم - اقلیتهای دینی
۹۷	اصل چهاردهم - رعایت حقوق انسانی غیرمسلمین

فصل دوم - زبان، خط، تاریخ و پرچم کشور (اصول ۱۵ تا ۱۸)

۱۰۰	اصل پانزدهم - زبان و خط رسمی مردم ایران
۱۰۱	اصل شانزدهم - زبان قرآن (عربی) و تدریس آن تا پایان دوره متوسطه
۱۰۱	اصل هفدهم - مبدأ تاریخ رسمی کشور
۱۰۲	اصل هیجدهم - پرچم رسمی ایران

فصل سوم - حقوق ملت (اصول ۱۹ تا ۴۲)

۱۰۳	اصل نوزدهم - تساوی حقوق مردم
۱۰۳	اصل بیستم - حمایت قانون از همه مردم به طور یکسان
۱۰۴	اصل بیست و یکم - تضمین حقوق زن

۲ □ قانون اساسی در نظم حقوقی کنونی

- اصل بیست و دوم - مصونیت حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص ۱۱۹
- اصل بیست و سوم - ممنوعیت تفتیش عقاید ۱۲۱
- اصل بیست و چهارم - آزادی مطبوعات ۱۲۲
- اصل بیست و پنجم - ممنوعیت بازرسی نامه‌ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفنی و افشای مخابرات و سانسور و استراق سمع و هرگونه تجسس ۱۲۳
- اصل بیست و ششم - آزادی احزاب و جمعیت‌ها ۱۲۴
- اصل بیست و هفتم - آزادی تشکیل اجتماعات و راه‌پیمایی‌ها ۱۲۶
- اصل بیست و هشتم - حق داشتن شغل ۱۲۷
- اصل بیست و نهم - برخورداری از تأمین اجتماعی ۱۲۸
- اصل سی‌ام - آموزش و پرورش رایگان ۱۲۹
- اصل سی‌ویکم - حق داشتن مسکن ۱۳۱
- اصل سی و دوم - منع دستگیری افراد ۱۳۲
- اصل سی و سوم - منع تبعید افراد ۱۳۳
- اصل سی و چهارم - حق دادخواهی ۱۳۴
- اصل سی و پنجم - حق انتخاب وکیل در دادگاه ۱۳۴
- اصل سی و ششم - حکم به مجازات و اجرای آن ۱۳۵
- اصل سی و هفتم - اصل برائت ۱۳۵
- اصل سی و هشتم - ممنوعیت شکنجه و اجبار افراد به شهادت، اقرار یا سوگند ۱۳۶
- اصل سی و نهم - ممنوعیت هتک حرمت و حیثیت افراد بازداشت شده و زندانی ۱۳۶
- اصل چهلم - منع اضرار به غیر ۱۳۷
- اصل چهلم و یکم - حق تابعیت کشور ۱۳۸
- اصل چهلم و دوم - تابعیت اتباع خارجه ۱۳۸
- فصل چهارم - اقتصاد و امور مالی (اصول ۴۳ تا ۵۵)**
- اصل چهلم و سوم - اساس اقتصاد جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰
- اصل چهلم و چهارم - استوار بودن نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر سه بخش ۱۴۲
- اصل چهلم و پنجم - در اختیار حکومت اسلامی قرار گرفتن انفال و ثروتهای عمومی ۱۷۸
- اصل چهلم و ششم - مالکیت افراد نسبت به حاصل کسب و کار خویش ۱۷۹
- اصل چهلم و هفتم - مالکیت شخصی ۱۷۹
- اصل چهلم و هشتم - منع تبعیض در بهره‌برداری از منابع طبیعی

فهرست مطالب □ ۳

۱۸۰	و درآمد‌های ملی در سطح استانها
۱۸۱	اصل پنجاه و نهم - اخذ ثروت‌های نامشروع وردآن به‌صاحبان اصلی
۱۸۲	اصل پنجاهم - حفاظت محیط زیست
۱۸۲	اصل پنجاه و یکم - وضع مالیات
۱۸۳	اصل پنجاه و دوم - تهیه و تصویب بودجه سالانه کل کشور
۱۸۴	اصل پنجاه و سوم - تمرکز دریافت‌های دولتی در خزانه‌داری کل
۱۸۵	اصل پنجاه و چهارم - دیوان محاسبات کشور
	اصل پنجاه و پنجم - رسیدگی یا حسابرسی دیوان محاسبات کشور
۱۸۵	به کلیه حسابها

فصل پنجم - حق مالکیت ملت و قوای ناشی از آن - (اصول ۵۶ تا ۶۱)

۲۰۳	اصل پنجاه و ششم - حاکمیت مطلق خدا
۲۰۶	اصل پنجاه و هفتم - قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران
۲۰۸	اصل پنجاه و هشتم - اعمال قوه مقننه از طریق مجلس شورای اسلامی
	اصل پنجاه و نهم - اعمال قوه مقننه از طریق همه‌پرسی و مراجعه
۲۰۹	مستقیم به آراء مردم
۲۲۵	اصل شصتم - اعمال قوه مجریه از طریق رئیس جمهور و وزراء
۲۲۵	اصل شصت و یکم - اعمال قوه قضاییه از طریق دادگاههای دادگستری

فصل ششم - قوه مقننه

مبحث اول - مجلس شورای اسلامی (اصول ۶۲ تا ۷۰)

۲۲۷	اصل شصت و دوم - تشکیل مجلس شورای اسلامی
۲۸۰	اصل شصت و سوم - دوره نمایندگی مجلس شورای اسلامی
۲۸۱	اصل شصت و چهارم - عده نمایندگان مجلس شورای اسلامی
۲۸۳	اصل شصت و پنجم - رسمیت جلسات مجلس شورای اسلامی
	اصل شصت و ششم - انتخاب رئیس و هیأت ریسه مجلس
۲۸۴	شورای اسلامی
۳۶۳	اصل شصت و هفتم - سوگند نمایندگان
	اصل شصت و هشتم - توقف انتخابات مجلس شورای اسلامی در
	زمان جنگ و اشغال نظامی و ادامه کار مجلس سابق در صورت
۳۶۴	عدم تشکیل مجلس جدید
۳۶۵	اصل شصت و نهم - علنی بودن مذاکرات مجلس شورای اسلامی
	اصل هفتادم - حق شرکت رئیس جمهور و معاونان او و وزیران
۳۶۶	در جلسات علنی مجلس
	مبحث دوم - اختیارات و صلاحیت مجلس شورای اسلامی
	(اصول ۷۱ تا ۹۹)

۴ □ قانون اساسی در نظم حقوقی کنونی

- ۳۶۸ اصل هفتادویکم - حق مجلس شورای اسلامی به وضع قانون
 اصل هفتاد و دوم - منع وضع قوانین مغایر با احکام اسلامی یا
 ۳۶۸ قانون اساسی
- ۳۶۹ اصل هفتاد و سوم - شرح و تفسیر قوانین عادی توسط مجلس
 اصل هفتاد و چهارم - تقدیم لوایح و طرح‌های قانونی به مجلس
 ۳۶۹ شورای اسلامی
- اصل هفتاد و پنجم - شرایط قابل طرح بودن طرحها و پیشنهادات
 ۳۷۱ راجع به لوایح قانونی در مجلس شورای اسلامی
- اصل هفتاد و ششم - حق مجلس شورای اسلامی در مورد تحقیق و
 ۳۷۱ تفحص در تمام امور کشور
- اصل هفتاد و هفتم - تصویب عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادهای
 ۳۷۲ و موافقتنامه‌های بین‌المللی توسط مجلس شورای اسلامی
- اصل هفتاد و هشتم - منع تغییر خطوط مرزی
 ۳۸۳
 اصل هفتاد و نهم - منع برقراری حکومت نظامی
 ۳۸۳
 اصل هشتادم - گرفتن و دادن وام یا کمک‌های بدون عوض
 ۳۸۴ داخلی و خارجی
- اصل هشتاد و یکم - ممنوعیت دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها و
 ۳۸۵ مؤسسات به خارجی‌ان
- اصل هشتاد و دوم - منع استخدام کارشناسان خارجی
 ۳۸۶
 اصل هشتاد و سوم - غیرقابل انتقال بودن بناها و اموال دولتی و نقایس ملی
 ۳۸۶
 اصل هشتاد و چهارم - مسئولیت هر نماینده در برابر تمام ملت
 ۳۸۷
 اصل هشتاد و پنجم - قائم به شخص بودن سمت نمایندگی
 ۳۸۷
 اصل هشتاد و ششم - آرای نمایندگان در اظهار نظر و رأی خود
 ۳۹۰
 اصل هشتاد و هفتم - اخذ رأی اعتماد برای هیأت وزیران،
 ۳۹۲ وزراء و رئیس‌جمهور
- اصل هشتاد و هشتم - سؤال نمایندگان از رئیس‌جمهور و وزراء
 ۳۹۳
 اصل هشتاد و نهم - استیضاح هیأت وزیران، وزراء و رئیس‌جمهور
 ۳۹۵
 اصل نودم - اعلام شکایت مردم از طرز کار قوای سه‌گانه به مجلس
 ۳۹۶ شورای اسلامی
- اصل نود و یکم - تشکیل و ترکیب اعضای شورای نگهبان
 ۴۰۰
 اصل نود و دوم - نحوه انتخاب اعضای شورای نگهبان
 ۴۰۳
 اصل نود و سوم - عدم اعتبار قانونی مجلس بدون وجود شورای نگهبان
 ۴۰۳
 اصل نود و چهارم - ارسال کلیه مصوبات مجلس به شورای نگهبان به
 ۴۰۴ منظور انطباق
- اصل نود و پنجم - مدت رسیدگی و اظهار نظر شورای نگهبان
 ۴۰۵

فهرست مطالب □ ۵

- اصل نود و ششم - نحوه تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس با احکام اسلام و قانون اساسی توسط شورای نگهبان ۴۰۶
- اصل نود و هفتم - حضور اعضای شورای نگهبان در مجلس جهت تسریع در کار و یا فوریت تصویب لوایح و طرحها ۴۰۷
- اصل نود و هشتم - تفسیر قانون اساسی توسط شورای نگهبان ۴۰۸
- اصل نود و نهم - نقش شورای نگهبان بر انتخابات و مراجعه به آراء عمومی و همه پرسی ۴۰۹

فصل هفتم - شوراها (اصول ۱۰۰ تا ۱۰۶)

- اصل یکصد - شوراها و نحوه انتخاب اعضاء آنها توسط مردم ۴۱۱
- اصل یکصد و یکم - تشکیل شورای عالی استانها ۴۵۲
- اصل یکصد و دوم - تهیه و پیشنهاد طرح هایی توسط شورای عالی استانها ۴۵۳
- اصل یکصد و سوم - رعایت تصمیمات شوراها ۴۵۳
- اصل یکصد و چهارم - تشکیل شوراهایی در واحدهای آموزشی، اداری و خدماتی ۴۵۴
- اصل یکصد و پنجم - مخالف نبودن تصمیمات شوراها با موازین اسلام و قوانین کشور ۴۵۵
- اصل یکصد و ششم - انحلال شوراها در صورت انحراف از وظایف قانونی ۴۵۶

فصل هشتم - رهبر یا شورای رهبری (۱۰۷ تا ۱۱۲)

- اصل یکصد و هفتم - نحوه تعیین رهبر ۴۵۶
- اصل یکصد و هشتم - تعداد و شرایط خبرگان ۴۵۸
- اصل یکصد و نهم - شرایط و صفات رهبر ۴۵۹
- اصل یکصد و دهم - وظایف و اختیارات رهبر ۴۵۹
- اصل یکصد و یازدهم - برکنار شدن رهبر از مقام خود و نحوه تعیین رهبر جدید در صورت فوت، کناره گیری یا عزل رهبر ۴۶۳
- اصل یکصد و دوازدهم - مجمع تشخیص مصلحت نظام ۴۶۵

فصل نهم - قوه مجریه (اصول ۱۱۳ تا ۱۵۵)

- اصل یکصد و سیزدهم - رئیس جمهور به عنوان عالی ترین مقام رسمی کشور پس از مقام رهبری ۴۶۸
- اصل یکصد و چهاردهم - مدت انتخاب رئیس جمهور ۴۶۹
- اصل یکصد و پانزدهم - شرایط رئیس جمهور ۴۹۹
- اصل یکصد و شانزدهم - اعلام آمادگی نامزدهای ریاست جمهوری و نحوه برگزاری انتخاب ۵۰۰
- اصل یکصد و هفدهم - نحوه انتخاب رئیس جمهور ۵۰۰
- اصل یکصد و هجدهم - نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست

۶ □ قانون اساسی در نظم حقوقی کنونی

- جمهوری..... ۵۰۱
- اصل یکصد و نوزدهم - انتخاب رئیس جمهور جدید ۵۰۱
اصل یکصد و بیستم - تمدید مهلت انتخابات در صورت فوت
نامزدهای انتخاباتی ریاست جمهوری..... ۵۰۲
- اصل یکصد و بیست و یکم - سوگند رئیس جمهور ۵۰۲
اصل یکصد و بیست و دوم - مسؤولیت رئیس جمهور در برابر ملت و
رهبر و مجلس شورای اسلامی ۵۰۴
اصل یکصد و بیست و سوم - امضاء مصوبات مجلس و نتیجه
همه‌پرسی به وسیله رئیس جمهور..... ۵۰۸
- اصل یکصد و بیست و چهارم - معاونان رئیس جمهور ۵۰۹
اصل یکصد و بیست و پنجم - امضای عهدنامه‌ها و مقاله‌نامه‌ها و
موافقتنامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولتها توسط
رئیس جمهور ۵۰۹
اصل یکصد و بیست و ششم - مسؤولیت مستقیم رئیس جمهور
در امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور ۵۱۰
- اصل یکصد و بیست و هفتم - نمایندگان ویژه رئیس جمهور ۵۱۱
اصل یکصد و بیست و هشتم - تعیین سفیران و امضاء و پذیرش
استوارنامه آنان توسط رئیس جمهور..... ۵۱۳
- اصل یکصد و بیست و نهم - اعطاء نشانهای دولتی توسط رئیس جمهور ۵۱۳
اصل یکصد و سی ام - استعفاء رئیس جمهور..... ۵۱۳
اصل یکصد و سی و یکم - فوت، عزل، استعفاء، غیبت یا بیماری
رئیس جمهور و انتخاب رئیس جمهور جدید..... ۵۱۴
اصل یکصد و سی و دوم - منع استیضاح یا ابراز رأی عدم اعتماد
به وزراء و تجدیدنظر در قانون اساسی و همه‌پرسی در مدتی
که اختیارات رئیس جمهور برعهده معاون اول یا فرد دیگری است... ۵۱۵
- اصل یکصد و سی و سوم - تعیین وزراء توسط رئیس جمهور ۵۱۵
اصل یکصد و سی و چهارم - ریاست هیأت وزیران باریس جمهور..... ۵۱۶
اصل یکصد و سی و پنجم - استعفاء هیأت وزیران یا هر یک از وزراء ۵۱۷
اصل یکصد و سی و ششم - عزل وزراء توسط رئیس جمهور ۵۱۸
اصل یکصد و سی و هفتم - مسؤولیت وزراء در برابر رئیس جمهور و مجلس ۵۱۹
اصل یکصد و سی و هشتم - وضع تصویب نامه و آیین نامه توسط
هیأت وزیران..... ۵۲۰
اصل یکصد و سی و نهم - لزوم تصویب هیأت وزیران در صلح
دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا راجع آن به داوری ۵۲۳
اصل یکصد و چهلم - رسیدگی به اتهام رئیس جمهور و معاونان

فهرست مطالب □ ۷

۵۲۴ او و وزراء
۵۲۵ اصل یکصد و چهل و یکم - ممنوعیت داشتن بیش از یک شغل دولتی
 اصل یکصد و چهل و دوم - رسیدگی به داری رهبر، رئیس جمهور،
۵۲۸ معاونان رئیس جمهور و وزراء
 اصل یکصد و چهل و سوم - ارتش جمهوری اسلامی ایران و نقش
 وی در پاسداری از استقلال، تمامیت ارضی و نظام جمهوری
۵۲۹ اسلامی کشور
۵۲۹ اصل یکصد و چهل و چهارم - ارتش مکتبی و مردمی
 اصل یکصد و چهل و پنجم - منع عضویت خارجیان در ارتش و
۵۳۰ نیروهای انتظامی کشور
۵۳۶ اصل یکصد و چهل و ششم - منع استقرار پایگاههای نظامی خارجی در کشور
 اصل یکصد و چهل و هفتم - استفاده از افراد و تجهیزات فنی
۵۳۶ ارتش در زمان صلح
 اصل یکصد و چهل و هشتم - منع بهره برداری شخصی از وسایل و
۵۳۷ امکانات ارتش
۵۳۷ اصل یکصد و چهل و نهم - ترفیع و سلب درجه نظامیان
۵۳۷ اصل یکصد و پنجاهم - سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
 اصل یکصد و پنجاه و یکم - وظیفه دولت در آموزش نظامی
۵۳۸ همگانی
	فصل دهم - سیاست خارجی (اصول ۱۵۲ تا ۱۵۵)
۵۳۹ اصل یکصد و پنجاه و دوم - سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران
 اصل یکصد و پنجاه و سوم - منع انعقاد قراردادی که موجب سلطه
۵۳۹ بیگانه شود
 اصل یکصد و پنجاه و چهارم - حمایت از مبارزه حق طلبانه
۵۴۰ مستضعفین در هر نقطه از جهان
۵۴۰ اصل یکصد و پنجاه و پنجم - پناهندگی سیاسی
	فصل یازدهم - قوه قضائیه (اصول ۱۵۶ تا ۱۷۴)
۵۴۱ اصل یکصد و پنجاه و ششم - وظایف قوه قضائیه
۵۴۹ اصل یکصد و پنجاه و هفتم - تعیین رئیس قوه قضائیه
۵۵۱ اصل یکصد و پنجاه و هشتم - وظائف رئیس قوه قضائیه
 اصل یکصد و پنجاه و نهم - دادگستری به عنوان مرجع رسمی
۵۵۲ تظلمات و شکایات
 اصل یکصد و شصتم - مسئولیت و وظایف وزیر دادگستری و نحوه
۵۵۳ انتخاب وی

۸ قانون اساسی در نظم حقوقی کنونی

- ۵۵۴ اصل یکصد و شصت و یکم - تشکیل دیوانعالی کشور.
اصل یکصد و شصت و دوم - رئیس دیوانعالی کشور و دادستان کل کشور
- ۵۵۵ اصل یکصد و شصت و سوم - صفات و شرایط قاضی
اصل یکصد و شصت و چهارم - منع انفصال یا تغییر محل خدمت و سمت قاضی
- ۵۷۱ اصل یکصد و شصت و پنجم - علنی بودن محاکمات
- ۵۷۴ اصل یکصد و شصت و ششم - مستدل بودن احکام دادگاهها
- ۵۷۵ اصل یکصد و شصت و هفتم - وظیفه قاضی در صدور حکم
اصل یکصد و شصت و هشتم - رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی با حضور هیأت منصفه
- ۵۷۶ اصل یکصد و شصت و نهم - منع عطف قانون به ماسبق
اصل یکصد و هفتادم - خودداری قضات از اجرای تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌های دولتی مخالف با احکام اسلام و خارج از حدود و اختیارات قوه مجریه
- ۵۸۰ اصل یکصد و هفتاد و یکم - جبران خسارت افراد در موارد تفسیر و اشتباه قاضی
- ۵۸۱ اصل یکصد و هفتاد و دوم - تشکیل محاکم نظامی
- ۵۸۶ اصل یکصد و هفتاد و سوم - دیوان عدالت اداری
- ۵۸۷ اصل یکصد و هفتاد و چهارم - سازمان بازرسی کل کشور
- ۶۱۳ **فصل دوازدهم - صدا و سیما (اصل ۱۷۵)**
- ۶۲۱ اصل یکصد و هفتاد و پنجم - صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران
- **فصل سیزدهم - شورای عالی امنیت ملی (اصل ۱۷۶)**
- ۶۴۰ اصل یکصد و هفتاد و ششم - شورای عالی امنیت ملی
- **فصل چهاردهم - بازنگری در قانون اساسی (اصل ۱۷۷)**
- ۶۴۲ اصل یکصد و هفتاد و هفتم - بازنگری در قانون اساسی
- ۶۴۴ فهرست منابع
- ۶۴۶ فهرست قوانین و مصوبات